

Handläggare: Hanna Markkula
Telefon: 08-508 10 133

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
sammanträde 090416

Svar på remiss om lag om valfrihet - tillämpning i Stockholms stads äldreomsorg

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Marianne Snell
avdelningschef

Sammanfattning

Lagen om valfrihetssystem (LOV) trädde i kraft 1 januari 2009 och är ett alternativ till upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Syftet med LOV är bland annat att ge ett verktyg till de kommuner och landsting som vill utöka valfriheten med kundvalssystem. Stadsledningskontoret föreslår justeringar som behöver göras med anledning av tillämpningen av LOV inom äldreomsorgen i Stockholms stad och lyfter fram skillnader mot upphandling enligt LOU. Förvaltningen är i stort sett positiv till förslaget och anser att staden bör nyttja de möjligheter som LOV medger.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreomsorgsavdelningen. Stadsdelsnämndens pensionärsråd tar del av förslaget den 6 april 2009. De fackliga organisationerna informeras i förvaltningsgruppen den 7 april 2009 och information till landstinget ges den 7 april 2009.

Bakgrund

Lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) trädde i kraft den 1 januari 2009 och omfattar tjänster inom hälso- och sjukvård och delar av socialtjänsten. Syftet med LOV är bland annat att ge ett verktyg till de kommuner och landsting som vill utöka valfriheten med kundvals-

system. Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bland annat Östermalms stadsdelsnämnd med anledning av stadsledningskontorets förslag till tillämpning av LOV inom äldreomsorgen i Stockholms stad. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 24 april 2009.

Sammanfattning av remisshandlingarna

LOV är ett alternativ till upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU). Lagen är frivillig att tillämpa och det är möjligt att både tillämpa både LOV och LOU inom den upphandlande myndigheten. Stockholms stad har redan ett valfrihetssystem inom hemtjänst och vård- och omsorgsboenden för äldre. Mot bakgrund av att LOV medger vissa förenklingar för såväl staden som leverantörer så föreslår stadsledningskontoret att LOV används för upphandling av privata alternativ inom hemtjänst och vård- och omsorgsboende från och med 1 september 2009. Staden kan, bortsett från vissa justeringar, fortsätta att arbeta med samma organisation och rutiner som tidigare. LOV innebär inga förändringar i stadens arbete med egen regi och entreprenader.

En skillnad mot LOU är annonseringsbestämmelserna vilket innebär att myndigheten som vill tillämpa LOV måste annonsera löpande på en nationell webbplats. Alla leverantörer som söker och uppfyller de fastställda kraven ska godkännas, det är inte möjligt att begränsa antalet utförare i valfrihetssystemet. En leverantör som inte blir godkänd har möjlighet att lämna in en ny ansökan samt söka rättelse hos allmän förvaltningsdomstol. Stadsledningskontoret föreslår att stadsdirektören får ansvar för att genomföra annonsering, ta fram förfrågningsunderlag, godkänna utförare samt förvalta de avtal som sluts.

Vid upphandling enligt LOV så kan leverantörerna löpande ansöka om att bli godkända. Det föreslås att staden beslutar om nya leverantörer vid fastställda tidpunkter under året för att godkännandeprocessen ska bli hanterbar. Vid avtalstidens slut kan utförarna lämna in en ny ansökan för godkännande vilket är en skillnad mot LOU där en ny upphandling hade varit nödvändig. Det föreslås att avtalstiden sätts till ett år med möjlighet till tre års förlängning utan att en ny ansökan behöver lämnas in. Då avtalstiden kommer att löpa ut vid olika tidpunkter behöver ett administrativt system för avtalsförvaltning utvecklas. Övergången till ett valfrihetssystem enligt LOV medför inte några förändringar i de krav som ställs på utförarna och stadsledningskontoret ser ingen anledning att revidera stadens kravnivåer. Det föreslås att arbetet med uppföljning bör vidareutvecklas bland annat avseende verktyg för att bedöma utförarnas kompetens och erfarenhet.

Den upphandlande myndigheten ansvarar för att brukaren får fullödlig information om samtliga leverantörer och enligt lagen ska det vara möjligt att välja om. Det poängteras att staden har rutiner så att informationen om utförarna i "Jämför service" på stadens hemsida alltid är aktuell. Där måste också finnas information om upphandling enligt LOV riktad till intresserade leverantörer.

Den nya lagen kräver att kommunen har ett fullgott ickevalsalternativ för dem som inte kan eller vill välja utförare. Då detta inte finns i nuvarande valfrihetssystem föreslås att närhetsprincipen tillämpas när det gäller enstaka platser inom särskilda boenden. När det gäller hemtjänst och ledsagning föreslås att en särskild upphandling enligt LOV görs för att utse ett ickevalsalternativ som även kan verka som akutalternativ. Samtidigt med LOV träder även vissa ändringar i socialtjänstlagen i kraft vilket innebär att nämnden, på den enskilde brukarens begäran, får verkställa en beslutad insats vid en senare tidpunkt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen stödjer i stort sett stadsledningskontoret förslag att staden bör nyttja de möjligheter som LOV medger. Det är positivt om ansökningsförfarandet kan bidra till att upphandlingsprocessen förenklas. Förvaltningen ser också positivt på att LOV ger utökade möjligheter för företag att etablera sig och verka inom bland annat äldreomsorgen. Fler utförare leder förhoppningsvis till att företagens innovationskraft ökar då utförarna ska konkurrera om brukaren med en god kvalitet. En generell synpunkt är också att LOV kan vara ett till stor hjälp för de kommuner och landsting som ännu inte har etablerat valfrihetssystem.

För att få ett konkurrensneutralt valfrihetssystem är det, i enlighet med förslaget, viktigt att priser och andra förutsättningar för utförarna är desamma i entreprenadupphandlingar enligt LOU som för att bli godkända enligt LOV. Vidare är det viktigt att kravnivåerna inte revideras utan att det är samma krav som idag ställs på utförarna. Förvaltningen ser gärna tydliga krav kring leverantörens tidigare erfarenhet inom området samt personalens utbildningsnivå då en god kvalitet på stöd- och hjälpinsatser många gånger är beroende av personalens kunskap, erfarenhet och förhållningssätt.

I dagsläget finns ca 50 privata hemtjänstföretag som är verksamma inom Östermalms stadsdelsnämnd och förvaltningen förmodar att mängden leverantörer kommer att öka i och med tillämpningen av LOV. Det kommer kontinuerligt att tillkomma nya utförare samtidigt som andra faller ifrån. Detta kommer troligen att påverka kontinuiteten för brukarna på ett annat sätt än idag samt ge administrativt och informativt merarbete för stadens biståndshandläggare.

Utvecklingen med ett ökat antal utförare i äldreomsorgen, både entreprenörsdrivna och privata, innehåller många möjligheter men ställer också krav på uppföljning. Det är viktigt att fortlöpande arbeta med att förfinas och utveckla verktygen för uppföljning och kontroll. Mängden av leverantörer och ständiga förändringar ställer också höga krav på fullgod och uppdaterad information för att pensionärerna ska kunna välja. Det är avgörande att ”Jämför service” hålls uppdaterad, dock är erfarenheten att målgruppen äldre efterfrågar skriftligt material. Förvaltningen befarar att arbetet med att tillhandahålla uppdaterat upptryckt material kommer att öka.

Studier från införandet av kundval inom hemtjänst visar att majoriteten av brukarna ansåg att rätten att få välja är bra. Det kan likväl finnas personer som inte kan eller vill välja och

enligt förvaltningens uppfattning är det bra att det upphandlas ett ickevalsalternativ som även kan täcka för akuttjänster.

Bilaga

Lag om valfrihet – tillämpning i Stockholms stads äldreomsorg. Remiss från kommunstyrelsen